

In het Mauritshuis in Den Haag is een schilderij te zien over het verhaal waar vandaag het licht op valt. Het is gemaakt door Rembrandt van Rijn. Ik heb er vaak voor gestaan. En ik raakte telkens weer onder de indruk. Wat heeft Rembrandt de kern van het verhaal goed getroffen.

Wat is er te zien op dit doek? We zien twee gestalten. De éne gestalte neemt bijna tweederde van het doek in beslag. Saul zit er breeduit op, met een koningsmantel en een hoge tulband. Een speer leunt in de bocht van zijn rechterarm. Het is allemaal een teken van zijn macht. Vreemd genoeg maakt hij echter een kwetsbare indruk. Rembrandt heeft daar op een originele manier voor gezorgd. Hij laat Saul met zijn linkerhand een zwaar en donker gordijn, half en half, voor zijn gezicht houden. En daardoor is het net, alsof hij zich wil verschuilen. Alsof hij bang is voor de blikken van mensen. Maar tegelijkertijd blijft hij ook om het hoekje kijken, of hij misschien toch gezien wordt! Het ene oog, dat zichtbaar is, straalt zowel verlangen uit naar er-

kenning, als angst om gewogen te worden; En te licht bevonden.

Het contrast met de andere leider op het doek kan bijna niet groter zijn. David neemt maar een zesde van de ruimte in. Hij zit lager dan Saul. Hij draagt geen speer bij zich. Maar een harp.

Zijn blik spiedt niet om zich heen. Maar die is verstild, naar binnen gekeerd. Geconcentreerd bespeelt hij zijn instrument. Hoe jongensachtig hij er ook uitziet, hij straalt kracht uit.

De kracht, van vertrouwen. Twee gestalten, zien we hier. Ze zijn hier voor ons geportretteerd als twee mogelijkheden in onszelf. Twee wegen, om tussen te kiezen...

Hoe is het zover gekomen met Saul, dat hij hier zo breeduit zit? En tegelijk overduidelijk zo'n dunne bodem heeft? Het

verhaal gaat, dat hij de eerste koning is van Israël. Bij de aanvaarding van zijn ambt is hem voorgehouden dat hij anders moet zijn dan alle andere koningen. Hij moet *een leider* worden, *die zich laat leiden*. Die zijn beslissingen eerst in het licht van de Bijbel houdt: voor hij ze uitvoert. Maar dat is lastig: om je in jouw leiderschap te laten leiden. Saul kiest dan ook een andere weg. Het duurt niet lang, of hij laat geen ruimte meer aan de ander. Als hij ergens optreedt, dan is het een grote Saul-show. Waar iemand zich alleen nog door zichzelf laat leiden daar gaat het (op een gegeven moment) eigenlijk altijd mis. Zo'n leider verliest zijn gezag. En Saul voelt dat. De profeet Samuël is hem al komen zeggen dat zijn koningschap zal overgaan op een ander.

Maar hij wil het nog niet weten. En zo schuilt hij achter het gordijn van zijn onmacht. En hij let op de blikken van de mensen om hem heen. Angst slaat de koning om het hart. Zal hij zijn plaats tussen de mensen verliezen, zijn bestaansrecht? Hij zal toch niet uit genade vallen?

Alsof dat kan, *uit genade vallen*. En nu raken we (wat mij betreft) aan de kern van de Bijbelse boodschap. Wat wij ook doen, wie we ook zijn: *wij worden gezien. Wij zijn geliefd*. Je hoeft geen applaus te krijgen voor wat je doet. Je bent niet afhankelijk van de waardering van je naasten. *Want je kúnt niet uit genade vallen*. Je wordt allang gezien voor wie je bent. **En je bent als een kind zo geliefd.**

Er is een gedicht van de Duitse theoloog Dietrich Bonhoeffer, dat op een andere manier uitdrukking geeft aan dezelfde ervaring. In de Tweede Wereldoorlog deed hij mee met een mislukte aanslag op Hitler, en werd gevangen gezet. Je zou zeggen: zo'n bijzonder en briljant iemand kent geen onzekerheid ten opzichte van de blikken van anderen. Maar toch. In detentie schrijft hij:

Wie ben ik?

*Ze zeggen me vaak:
je treedt uit je cel
rustig blij en zeker
als een burchtheer uit zijn slot.*

Wie ben ik?

*Ze zeggen me vaak:
je spreekt met de bewakers
vrij rechtuit en vriendelijk
als was je hun heer.*

Ben ik werkelijk wat anderen van mij zeggen?

*Of ben ik alleen wat ik weet van mijzelf:
onrustig. Vol heimwee.*

Ziek als een gekooide vogel.

*Snakkend naar lucht als werd ik gewurgd.
Hongerend naar kleuren naar bloemen
en vogels.*

*Dorstend naar een woord naar een mens
dichtbij.*

*Moe en te leeg om te bidden te danken
te werken.*

Wie ben ik? De een òf de ander?

Ben ik nu de een en morgen de ander?

Ben ik beiden tegelijk?

Wie ben ik?

Ik ben een speelbal van mijn eenzaam vragen.

*Wie ik ook ben, Gij kent mij;
ik ben van U mijn God.*

Het is een citaat uit een Psalm, waar dit gedicht mee eindigt. Psalm 139, van David. *God u kent mij, u doorgrondt mij...* En het staat voor het besef: *Ik hoef mijzelf niet te maken. Ik ben gemaakt. Ik mag er zijn: hoe dan ook.* Dat brengt ons bij David zoals hij door Rembrandt geportretteerd is naast Saul. Anders dan Saul kijkt David niet om zich heen. Zijn blik zoekt de ruimte niet af, om te zien: hoe hij bij anderen valt. Hij let niet op, hoeveel mensen er naar zijn snarenspeel komen luisteren. Zijn blik is naar binnen gekeerd. Het is alsof hij zijn instrument afstemt op een toon, die hij daar hoort. Alsof hij zoiets heeft, als een innerlijk onderonsje.

Dat doet iets met je, als je contact kunt krijgen met je innerlijk. De blik van David is naar binnen gekeerd. En je ziet, wat een kracht hem dat geeft. Saul heeft een speer in zijn arm. Hij vecht. Maar David speelt. Hij is niet bang. Hij is niet afhankelijk, van de gunst van de koning. Of het applaus van mensen. Hij kan alleen zijn. Want hij is verbonden met iets, dat groter is dan hij. David is met God. Hij is een kind van God. En zo krijgt hij gezag. En wordt hij de ideale leider van Israël.

Een tijd geleden zag ik een interview met de zanger Stef Bos. In dat interview vertelt hij van de eerste keer, dat hij mocht optreden in Carré. Hij was nog jong. Hij was bloedzenuwachtig.

In de coulissen treft hij iemand, die ziet wat er aan de hand is. Hij zegt: "Ben je bang? Denk hier maar aan: *Het gaat niet om jou*. Het gaat om het liedje." Dan gaat Stef Bos op. Hij zingt. Onafhankelijk van applaus. Vrij. Het gaat niet om jou. Het gaat om het liedje. Het gaat in ons leven om de grondtoon, uit de Psalm van David. *Wat er ook gebeurt, hoe duister de krachten in jezelf ook zijn, of om je heen: er is een grote liefde, die je omspeelt.* Er is een licht dat valt, over ons allen. Dat wij ons door deze diepe en dragende toon laten leiden.

Amen.